

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Čechoslovan**

Vydavatel: **V. Švihovský**

Vydáváno v letech: **1911-[1918], 1912, 25.05.1912**

Číslo ročníků: **2, 21**

Číslo výtisků: **2, 21**

Datum vydání čísla: **25.05.1912**

Identifikátor ISSN: **2414-9373**

Stránky: **, , ,**

při nejlepší vůli neměla dosud možnosti všechny tyto nesmysly škrtat a přivést rozpočet na správnou míru, poněvadž ministerští úředníci projevují ve většině případů velice málo ochoty podat příslušná vysvětlení a změnit zakořenělé věci.

Pohlédneme-li jen povrchně na náš státní rozpočet během posledních let, mohli bychom přijíti k závěrku, že stav věci u nás v podstatě jest velice dobrý, poněvadž ukazuje příjmy dosti velké a ve státní pokladně zůstal dosti značný přebytek. Když příjmy převyšují výdání, hospodář může si jen blahopřát. Pohříchu však státní hospodářství je trochu liší od hospodářství jednotlivcov. Ne vždy hoto- v o s t p o k l a d n í j e s t d ũ k a z e m , ž e s t á t s k o n ě l s v ů j f i n a n ě n í r o k z i s k e m . U n á s , n a p ř í k l a d , u p i y n u l ý r o k d a l p ř e b y t e k , a l e v s k u t e ě n o s t i j e s t t e n t o p ř e b y t e k j e n z d á n l i v ý , p o n ě v a d ů v c e l ě ř a d ě g u b e r n i í s e u k á z a l o h r o m n ý n e d o s t a t e k , j e n ů s e o b r á ž í v n e s l ý c h a n ě m h l a d u . P á r p ř e b ý v a j í c í c h m i l i o n ů v e s t á t n í p o k l a d n ě n e v y v á ž í s c h o d e k , k t e r ý u t r p ě l o c e l k o v ě s t á t n í h o s p o d á r s t v í . A ů n á š m u ů i k p ř e s t a n e t ř p ě t s o u s t a v n ě h l a d e m , p o t o m t e p r v e b u d e l z e m l u v í t o s k v ě l ě m s t a v u n á š í c h f i n a n c í , o s k u t e ě n ě m p ř e b y t k u . D á l e n u t n o p o z n a m e n a t , ž e v z m á h a j í c í s e v ý v o z r u s k ě h o o b í l í a s u r o v i n n e l z e p o k l á d a t z a d ũ k a z s t o u p a j í c í h o b l a h o b y t u s t á t u v d o b ě , k d y m i l i o n y o b y v a t e l s t v a n e m a j í c h l e b a . V y v á ž í m e j e n p r o t o , ž e n á š e o b y v a t e l s t v o

nemá prostředků, aby si koupilo produkty, jichž samo nutně potřebuje. Stoupení našich příjmů se vysvětluje ještě tím, že obyvatelstvo platí správně své daně. Ale polohladovíci mužik, jenž ví jak těžce se tyto odvádějí, zajisté nebude tvrdit, že vše u nás jest v nejlepším pořádku.

Pokud se týče vydání, stoupla tato hlavně ve prospěch ministerstva osvěty a ministerstva orby. Vydání tato jsou naprosto užitečná a každé zvýšení musí být jen vítáno, neboť vše to stát obdrží se značnými úroky zpět.

Č E S K Á R U S .

Z Rovna.

Trochu málo pozornosti věnuje Čechoslovan našim volanským újezdům a městům, které snad již proto zasluhují pozornosti, že jsou středem většiny českých osad. Najmě by nemělo být pomíjeno obecní hospodářství měst jako jsou: Rovno, Dubno, Luck, Ostrog, Zitomír a Zdobunovo. Tihne k nim velký počet našich českých osad a pro naše krajany zajisté bude zajímavě zvěděti, jak se v městech hospodaří a jak by se hospodářit mělo. Dále jsem přesvědčen, že jest přímo povinností Čechoslovana, aby se obíral záležitostmi celého újezdu, s jehož osudem tak či jinak jest spjat život nacházejících se v něm českých osad. Od loňska co máme

Bohužel, nic takového nemůžeme říci o nepoměrně stoupajících vydajích na politickou policii (ochranu) a vězenskou správu. Vydání tato nepřinesou nic dobrého a jsou ohromným a zbytečným břemenem. Duma polehku provádí nápravy, ale velkého výsledku dosud nedosáhla a nedosáhne jej dříve, pokud, dle slov poslance Žukovského, si jasně neuvědomí, že: „Novinu nutno orat ne lehce klouzající národní sochou, nýbrž hluboko zabírajícím evropským železným pluhem.“

své zemstvo, co Češi se stali činnými členy samosprávných újezdních sborů, musí se každý Čech zajímat o to, co tyto samosprávné sbory dělají a jak nakládají s penězi, jež vybírají od veškerého obyvatelstva. Češi, členové zemského shromáždění, by měli pilně dopisovat do Čechoslovana o všech vážnějších rozhodnutích a projevovat svůj názor o tom, co v zájmu újezdu by se mělo zříditi neb změnit. Já nejsem členem žádného zemstva, nemám hlasu ani v jednom samosprávním sboru, ale proto přece pokusím se aspoň celkově seznámit čtenáře s našim hospodářským a kulturním životem.

Nejdříve o našem Rovně, které jest hlavním městem rovenského újezdu a zaujímá význačné místo v

Volostní soud.

— Nu, Stěpko Armjakovo, pověz nám, eos viděl! — hrubě vyslychal předseda volostního soudu malého aš patnáctiletého, otupělého a bojácného hochu.

— Jak... jak se to stalo... takhle se to stalo; třesa se pletl hoch, — Fedor Pankratyč ho... třikráte holi přepřetáhl, takhle... — a sotva, že chlapec pozvedl ruku, aby to názorněji soudu ukázal, křikl naň pisklavým hlasem dlouhobradý písař:

— Lžeš, nerozumný pse.

— Opravdu, strýčku Chalaleji, opravdu, ať mně oči vylezou, — zadušoval se svědek, otíraje v rozpácích rukávem kabátu pot, jenž se mu hojně lil s obličejem.

— Fedor Pankratyč je bohatý člověk, vážený v celé volosti a proto s vámi žebráky nebude nic mít, ruce si mazat nebude. Hlupák jsi, pařez, nemel mně na zdařbůh, poviděj, jak se patří, co bylo nebo já ti... hned, počkej... — pohrozil soudce Stěpkovi.

— Opravdu, strýčku Chalaleji, nelžu. Ať s toho místa nesejdu, třikrát ho přes záda mázl... Bůh ví, nelžu, — třesoucím se hlasem opakoval hoch Stěpán své svědectví, nepodezřívaje, že si soudci nepřáli jeho svědectví proti boháčům.

— Syp se odsud, hlupáku, ven... pryč, nač pouliš oči, když mluvit neumíš, — ještě přísněji křikl na hochu týž soudce se zahnutým nosem.

— Nu, a co ty řekneš, Anučkina? neměň hlasu přísně se obrátil předseda soudu k ženě v soukenném kabátci a čistém šedivém šátku.

— Ano... co já, — vysvobozující bradu ze šátku začala svědkyně, — ano... co... já, živiteli Trifonyči, nic jsem neviděla, jjenom tto... víš...

— Tak, tak se to má dělat, nadarmo nikdy nemluv, je to hřích, eh, baba ještě mladá... ale chlapík.

Dříve však než předseda skončil chválení, svědkyně jím povzbuzena začala zase:

— Já, baťuško můj Trifonyči, nic jiného jsem ani neviděla, ale víš jdu tento po ulici... jdu... a Fedor

Pankratyč... tento... Kuzku Marfutkina... tento holi... přes záda a stále přes záda... stále jej, víš, a jej...

— Lžeš hloupá... Baba je žvanilka. Nejdříve žvanila, že prý nic neviděla a najednou blábolí: přes záda, a přes záda, hloupá! — křáplavým, jako rozbitý hrnec, hlasem zarazil babu tlustý jako masný sud druhý soudce, úplně plešatý.

— Co pak já, strýčku Mikiši, abych volný svět neviděla, nelžu... nic více jsem neviděla, — zaplakala zaleknutá svědkyně, — jenom, víš, jak třikráte ho holi přetáhl, tento...

— Nu, začala hlupačka řvát! Když se tě nic neptají, tak nemel, jod odsud... pryč! zapištěl souchotinářský písař a sám se prudce rozkašlal.

Baba pokorně odstoupila, pohybující tlustými masitými rty a vmísila se do davu.

Ze čtyř volostních soudců na straně pravdy zůstal pouze jeden Arefjič, muž střední postavy, s nevelkou světlou bradou a šedýma krotkýma očima. Po celou dobu

celé gubernii. Rovno, díky tomu, že se nachází v zeměpisném středu Volynské gubernie, mělo by být vlastně městem gubernským a jeho velice dobré železniční spojení by značně usnadnilo styky i s nejzažšími kouty gubernie. Rovno jest staré město, které jako většina volynských měst patří soukromým majitelům. Jest ode dávna v majetku knížat Lubomírských a v dějinách Západní Rusi mělo též význačné místo. Po jeho historickém významu nezbylo téměř již ani památky, vyjímaje snad jen položbořený, starý zámek, který byl tak krásně popsán našim znamenitým a nejpřednějším spisovatelem Vladimírem Koroľenko v jeho povídce „Ve špatné společnosti“ (Въ дурномъ обществѣ). Jiných památek tu nenajdete. Žádné výstavné, pozornosti zasluhující budovy zde nevidíte.

Město jest rozloženo na rovině a ohromný bažinatý rybník se smrdutou protékající městem říčkou otravuje vzduch, z jara a na podzim mění některé ulice v bahnitě tůň. V létě zase prachu více než dost. Lesů téměř kolem Rovna není, až na nepatrný háj. Rovno, nehledě k tomu, že jest významným bodem na trati spojující Kijev s Varšavou, dále, že jest konečným bodem železnice, vedoucí k Petrohradu, a nejživějším volynským obchodním středem, hospodářsky a kulturně stojí velice nízko. Vínou toho jest hlavně a snad vůbec to, že Rovno není městem samostatným, nýbrž majetkem soukromým. Rozumí se,

že naše městská správa při větší trošce pracovitosti a podnikavosti by mohla leccos dobrého udělat, ale přece jest nutno uznat, že všechny její kroky v tomto ohledu brzdí správa knížecího statku. Město nemá téměř žádných nemovitostí a má pranepatrné příjmy. Na více jak 40.000 město jest přímo směšně malým roční příjem 100.000 rublů.

Když město se pokusilo najít nové zřídlo příjmů, vyskytl se knížecí správce, který řekl: až potud. Tak na příklad: městská správa udělila koncesi soukromým podnikům na zavedení a využitkování telefonu, začal podnikatelé se zavázali odvádět jistý obnos z každého abonenta telefonu. Kníže nic neřikal do té doby, dokud telefon nebyl zřízen a dokud neskýtal městu zisk. Když však telefonické přístroje začaly zvonit ve značném počtu domů, správa velkostatku prostě a krátce prohlásila, že telefonní sloupy jsou postaveny na ulicích, totiž na knížecí zemi (ježto ulice dle jejich názoru patří knížeti) a že proto město má odvádět určitý poplatek knížecí pokladně. Když se městská správa vzepřela tomuto vyděračství, odvolávají se na to, že ulice jsou vlastnictvím města (což jest vidět již z toho, že město je udržuje v pořádku), přišla celá věc k soudu a pře se táhne do nekonečna. Nový spor vznikl, když šlo o zavedení elektrického osvětlení atd. Jiné a jiné příklady hrabivosti knížecí na úkor rozvoje města a jeho blahobytu by se daly uvést. Kní-

žeti jde o to, aby co nejvíce získal v daném okamžiku a málo dbá toho, že dobře zřízené město by mu mohlo dát mnohem více.

Vypravuje se, že když se stávala odbočka jihozápadní železné dráhy na Radziwilow, čímž se tato připojovala k rakouským drahám, podnikatelé dráhy měli původně v úmyslu připojiti tuto odbočku k hlavní trati v Rovně. Žádali na knížeti pouze, aby jim za výhodných podmínek poskytl potřebné pozemky pro velké nádraží a železniční dílny. Kníže však domnívaje se, že se zde dá hodně vymáčet, požádal za pozemky takový obnos, že společnost přerušila s ním jednání a rozhodla se připojiti odbočku v nedaleké vesničce Zdobnově, kde vybudovala velké železniční dílny. Díky knížecí hrabivosti a přemrštěným požadavkům vzniklo tedy ve vzdálenosti 12 verst od Rovna nové město, které se nyní rozvíjí na úkor Rovna. Tímto způsobem kníže připravil své vlastní město o značný počet obyvatelstva, v převážné většině spotřebitele.

Na účet knížecí neprozíravosti nutno přičísti i to, že tak dlouho se otálelo s vypuštěním rybníka a vysušením bláta kde by snadno mohlo vyrůst nové město. Nynější město jest tak stlačené a domy jsou tak přeplněné nájemníky, že v městě panuje přímo neslychaná dražota bytů a za mizerný pokojík beze všeho pohodlí se platí u nás téměř tolik, jako ve hlavním městě. Nutno podotknouti, že vodovodu, jako ve

výslechu, vida strannictví svých soudruhů-soudečů, nepronel ani slova a upíraje své zářící láskou a dobrotou oči na jeden bod na stropě, pouze, jak se zdálo, o něčem přemýšlel.

— Zádám obecnostvo, aby vyšlo ven, začíná porada, — zapískl písař, když široce škrtнув prstem ukončil psaní a z posýpatka posypal papír.

Mužiči vyšli do síně volostního úřadu.

Porada začala—

Ze všech koutů předsíně bylo slyšet šepot lidí při pohledu na Fedora Pankratyče Lomova, kresa celé volosti, jenž vzhledem ku stávajícím zákonům, přes všechno své bohatství a velkou chuť, nemohl se účastnit porady soudečů a nepokojně přecházel z kouta do kouta, nenacházeje nikoho sobě rovného, s nímž by bylo slušné vyměnit slovo.

Uplynulo něco přes deset minut, když se dvě trochu pootvěřely a rozlehl se hlas soudece Arefjiče, jenž se soudního jednání nesúčastnil:

— Lze vstoupit.

Dav vrazil do volostního úřadu, neboť každý chtěl vědět, čím skončí zajímavější všechny záležitosti — spor chudého s bohatcem.

Tss... Mlče... Ticho, — zdržoval hrnoucí se davem z předsíně obecnostvo soudece se zahnutým nosem, zatím co písař unaveným a suchým hlasem začal:

— Roku, měsíce a takového dne, čurasovský volostní soud, sestávající z předsedy Puzankova a soudečů: Belebina, Timonina a Pypina, vyslechnuv obě strany a výpovědi svědků i pojednav o celé sporné záležitosti, rozhodl: sedlák vesnice Sazarova Fedor Pankratov Lomov, 40 let a Kuzma Marfutkin, 27 let za rušení klidu ve veřejném místě na základě čl. 38. trestního zákonníku se odsuzují — první k pokutě jednoho ruble ve prospěch obecního kapitálu a druhý ke třídnímu vězení ve volostní věznici..

— Kdo není s rozsudkem spokojen, může jej obžalovat do 30 dnů,

— kousaje knír dodal písař obrácen k soudcím se stránam.

— Nejponiženěji vám děkuji, panové soudeci, jsme spokojeni, velice, tuze spokojeni, vaše vůle rozhodla, zákon tak nařizuje... — pravil soudcům pokutovaný Lomov, házeje na stůl zvonící stříbrný rubl a s širokým úsměvem se klaně až do pasu.

— Pěkně to dopadlo, — zahovořili v davu vycházejíce ze síně, — Kuzkovi Marfutkinovi Fedor Pankratyč namydil holi, jako koze, a za to Kuzka bude tři dny sedět v base. Běž a hledej pravdu ve volostním soudě.

— Nu, a zač vlastně ho odsoudili! — zeptal se kdosi.

— A za to, že v opánkách (панталы) se k soudci nemá chodit, právě za to, — zněla odpověď.

— říkal jsem ti, Kuzko, — opatrně sestupuje ze schodu na schod, pravil hubený jako kostra pětasedmdesátiletý stařec, otec obviněného Kuzmy Marfutkina a pokračoval: říkal jsem ti vyčastuj soudece vodkou, nelituj na láhev a písaři dones slepici a jeden- dva funty máslíčka, je to už

většině ruských měst, u nás není. Jest velká artézská studně, ze které „vodovozové“ v sudech rozvázejí vodu po celém městě. Když se pak stane, že vodovozovům se něco znelíbí tu, jako letos z jara, obyvatelstvo zůstane odkázáno na milost nosičům vody, kteří ve vědrech zăsobují naše hospodyně. Před jistým časem vznikl spor mezi městem a zemskou správou o to, kdo má spravovat silnici, po které hlavně jezdí naši vodovozové. Poněvadž spor ten nebyl dlouho vyřízen, změnila se silnice v bažinu, po níž nikdo—ani vodovozové jezdit—nechtěl. Vodovozové prohlásili, že nebudou jezdit, pokud silnice spravena nebude. Krátce, vyhlásili stávkou a rovenské obyvatelstvo zůstalo bez vody.

Jak jsem se již zmínil, jednou z rovenských egyptských ran jest nebo spíše byl bažinatý rybník. Po dlouhém váhání a uvažování rozhodl se konečně kníže Lubomírský jej vypustit a vysušenou plochu rozparcelovat. Bohužel však nechce sám vysušit bláta a ponechává to příštím majitelům parcelů. Uvážíme-li, co neřestí se nachází na dně rovenského rybníka, musíme se obávat, že léto nám přinese řadu, nebo aspoň nějakou pěknou epidemii. Někdy jindy se vrátím k podrobnějším popisům našeho města a vyličím jeho kulturní potřeby. Dnes se omezím pouze na některé body našeho městského hospodářství.

Jak jsem již řekl, příjmy města na rok 1912 vyjadřují se okrouhle

takový zvyk, ale tys neposlucha, neudělal jsi to a teď budeš sedět... a proč? proto, že jsi holí dostal, právě proto... A kdybys byl soudce vyčastoval, může být že i sám Lomov by byl s tebou seděl, tak by to bylo dopadlo.

— Podívejme se tatíka, jak je chytrý, kde jen jsi takovou moudrost sebral, — s úsměškem odpověděl syn, — což pak my se můžeme s boháči přít? Nu, já koupím láhev soucům a on vědro, já dám písáři slepici — on vola, já funt másla — on kadečku medu a nahoře zůstane vždycky on; pojďme raději domů, — a syn vzal otce za rukáv, — ne, tatíku, se silným se neper, a s bohatým se nesud. Ještě jednou mne Pankratyě zbije a zase on bude mít pravdu, pro nás je lepší, abychom se s nimi — dábly netahali.

Mávnul beznadějně rukou a zlostně si odplivl.

Stařec s pokleslou hlavou, pomalu šel domů za synem a jeho rty něco neslyšitelně šeptaly.

na 100.000 rublů (přesně 101.320). Největší příjem dává daň z nemovitosti 46.074 rublů. Další významný zdroj příjmů jest podpora od státu za ubytování vojska a vydržování policie 35.646 rublů, což současně s „korobočným“ poplatkem (ze židovského košerovaného masa) 627 rublů dá ročně 36.273 rublů. Zatím následují daně z obchodu a průmyslu očekávané v obnosu 3453 rublů, odškodné od státu za státní prodej vodky 1036 rublů, daně z hostinců 3500 rublů a daně z povozů a kol 641 rubl. Různé poplatky z telefonu a městských domů 2090 rublů, městské nemovitosti 1533 rublů, výnos z artézské studně a kiosků 4450 rublů a jiné 1570 rublů. Z toho se vydá na vydržování státních úřadů, městské úpravy a sírotčího soudu 12.377 (z čehož městský starosta dostává 1800), na ubytování vojska 35.833 ruble, na vydržování policie 17.638 a hasičstvo 3650, na úpravu a zřízení ulic a osvětlování a jiné 5168, na vydržování artézské studně 3700, na vydržování městských a podporu pro školy jiné 12.267 rublů, na podporu veřejného chudinství 410 rublů, lékařské, sanitární a zvěrolékařské pomoci 3370 rublů. Pro rok 1912 byla určena nová vydání v obnosu 5520 rublů, na zbudování nového městského domu, v němž se bude nacházet měšťanská škola, na zaplacení dluhu a jiné 1234 ruble. Tot obnosy, s nimiž město během tohoto roku bude hospodařit.

V Rovně samotném žije jistý počet našich krajanů, kteří jsou vesměs živnostníci: řezníci, uzenáři, hostinští, krejčí. Někdy příště podám zprávu o rovenské české osadě. Dnes se omezím jen na upozornění, že celkový počet českého obyvatelstva v Rovně jest poměrně nepatrný a tvoří sotva několik tuctů rodin.

Royno, jak jsem již podotkl, má pro Čechy význam, jako hlavní město rovenského újezdu, v němž se nachází hodně bohatých a významných českých osad jako: Kvasilov, Hlinskó, Hrušvice s přílehajícími osadami Martinovkou, Špakovem a řada jiných. Nemůže proto býti lhostejno Čechům hospodářství celého újezdu a zájem svůj pro toto dali na jevo již značným účastenstvím při volbách do zemských sborů, kam dostali čtyři své zástupce: p.p. Krbce, Tučka, Simsu a Zacha.

Rovenský újezd dle velikosti jest druhým ve Volyňské gubernii (prvním jest ovručský) Rozloha jeho se páčí na 75.607 čtverečných verst, neboli 788.000 desatin. Tímto způsobem rovenský újezd zaujímá jednu devítinu celé plochy Volyňské gubernie (všech újezdů Volyňské gubernie jest dvanáct). Pokud

se týče počtu obyvatelstva jest na čtvrtém místě a čítá celkem s újezdním městem Rovnem na 350 tisíc obyvatelů. (Volyňská gubernie má přes 3,700.000 obyvatelů). Největší část obyvatelstva tvoří Malorusové, potom židé, Poláci, Němci a konečně Češi. Žije zde i hrstka Tatarů. Poměrně nevelký počet obyvatelstva při tak značné rozloze se vysvětluje tím, že nemalá část (severní) rovenského újezdu jest dosud málo přístupna k obývání, poněvadž jsou tam písčiny, bažiny a půdy k obdělávání špatné.

Rovenské mladé zemstvo, nehledě k tomu že čítá ani ne rok svého trvání, pracuje hodně čile a dle dosavadních jeho kroků lze očekávat, že vynaloží vše, aby zvedlo hospodářsky i kulturně náš újezd. Již dřívější zemstvo, které vlastně nemělo nic společného se samosprávou a bylo spíše byrokratickým zřízením, vykonalo dosti velký kus užitečné práce, díky tomu, že v jeho čele byl podnikavý a velice nadaný předvoditel místní šlechty D. F. Andro. Jeho přičinlivosti i snaživosti lze děkovat, že nové zemstvo, jež opět hlavní úlohu svěřilo panu Andro, nemusí bořit a měnit nic z minulosti, nýbrž doplňovat a zlepšovat, co bylo již dobře započato.

Jednou z hlavních starostí zemstva jest a musí být kulturní povznesení újezdu. Jest proto pocho-pitelno, že jarní sezení zemstva, které se konalo před několika dny, věnovalo značnou pozornost právě zavedení všeobecného povinného školství v rovenském újezdě. Po příkladu jiných zemstev stanovilo i rovenské, že povinné a všeobecné školství musí býti zavedeno během desíti let. Dle finančního plánu rovenského zemstva bude muset býti vystaveno 244 nových školních budov, což bude celkem stát 2,332.000 rublů. Stát, dle přijatého Dumou zákona, propůjčí finanční podporu, kteráž se odhaduje na 74.000 rublů a mimo to zapůjčí 1,126.000 rublů. Tímto způsobem zemstvo ze svých prostředků by muselo vydat 466.000 rublů. Vydání na vydržování těchto škol by tvořilo 311.000, z nichž 153.000 by byly poskytnuty ve způsobě podpory a 158.000 by muselo být hrazeno z prostředků zemstva.

Zemská úprava, nahlížejíc, že zavést všeobecné povinné školství v újezdě během desíti let, bylo by možná jen s napjetím největších sil, navrhla zemskému shromáždění, aby schválilo plán, ale současně též požádalo vládu, aby zařízení škol bylo provedeno na účet státu a půjčka na stavbu škol, obnášející polovinu skutečných vydání byla

poskytnuta až do 1923 roku. Během té doby zemstvo platilo by pouze úroky. Školní výbor schválil návrh zemské úpravy, dodav však, aby ministerstvu byla podána žádost o prodloužení lhůty k zavedení všeobecného školství z desíti na patnáct let, aby poplatníci takto byli méně zatíženi. Zemský sbor schválil návrh úpravy s doplňkem školního výboru.

Druhou palčivou otázkou zemského shromáždění bylo jednání o revisi Rouenské zemské záložny. Po odstoupení gubernatora hr. Kuntaisova a jmenování bývalého jeho pomocníka Melniková, volyňské gubernské zemstvo a některá zemstva újezdni byla podrobena zvláštní revisi. V podstatě s revisi rovenské zemské záložny se to má takto: 26. února tohoto roku do místnosti zemské úpravy nenadále přišla zvláštní komise sestávající z gubernského úředníka, zástupců místního oddělení státní banky a inspektor drobného úvěru. Komise započela nívzdornou pokladnu se všemi listinami a hotovostmi a provedla podrobnou revisi všech knih, účtů a obnosů. Ukázalo se, že jest všechno v nejlepším pořádku, že revise nemůže nicého vytknout ani zemské úpravě, ani osobám, řídícím záložnu. Zemská úprava však se domnívá, že podobná revisi, bez předběžného oznámení úpravě, může značně poškodit záložnu a vyvolat nedůvěru u vkladatelů; na základě stávajících zákonů revise tató byla bezdůvodná a neoprávněná a proto úprava navrhla zemskému shromáždění podat žalobu

Senátu na jednání úřadů (gubernatora) jež revisi nařídily. Zemstvo jednolhásně vyhovělo této žádosti a projevílo úplný souhlas s dosavadní činností úpravy.

Tímto končím svůj dnešní dopis. O některých otázkách podrobněji se zmíním jindy.

Rovenský.

Ozeraň.

(Lácký újezd, Volyňská gubernie).

Tož i o naši více několik slov. Naše osada vznikla roku 1897 na pozemcích, zakoupených od ruského velkostatkáře G. N. Bělajeva. První osadníci koupili 317 desatin půdy po 105 rublech za desatinu. Dnes se však již u nás platí přes 400 rublů. Naše osada jest ryze česká a čítá čtyřicet rodin. Obyvatelstva jest 214 osob, při čemž ženské pohlaví má u nás jako v mnohých českých osadách převahu. Na 104 mužské přijde 110 žen.

Ze začátky naše nebyly příliš skvělé, domyslí se každý ze starších hospodářů, který sám pracně musel zanebanou půdu dlouholetou námahou měnit v úrodné lány. Naše postavení bylo ještě tím nesnadnější, že jsme při začátku měli tuze málo peněz a málokterý z nás mohl pozemky zaplatit vlastními penězi. Museli jsme se obrátit o pomoc k židům a ti, rozumí se, dle svého dobrého zvyku nám napočítali takový úrok, že jsme se dosti dlouho ohýbali, než jsme se mohli vysvodit — se z jejich drápů. Dnes však díky Prozřetelnosti, jsme již tyto

pijavice úplně se sebe setřásli a pracujeme s vlastními prostředky. První obtíže jsme přestáli a nyní si nemůžeme naříkati. Pěstujeme obilí všeho druhu, daří se u nás pěkně pšenice a chloubou naši jest pěkný dobytek a bohaté sady. Přijďte k nám a zajisté se potěšíte, když uvidíte z jara květoncí stromy nebo na podzim ruměnicí se hojně ovoce. Pěstujeme i naši „českou“ plodinu — chmel. Máme ho přes osm set kop a pěstitelů se najde zajisté dvacet. Půda naše jest dosud tak žirná a úrodná, že nemusíme užívatí umělých hnojiv, stačí nám hnůj od dobytka. Naše hospodářská obytná stavení jsou slušná a veškerých hospodářských nářadí a strojů máme dostatečné množství. Ze každý hospodář má železné brány a pluky, bylo by zbytečno podotýkat. Téměř každý hospodář má řezačku, většina má žentourové mláticí stroje, (celkem 24) žacích strojů jest u nás devět, jsou i secí stroje, pohrabovací a jiné.

V osadě máme jednoho hostinského, jednoho obchodníka se smíšeným zbožím, kováře, krejčího, dva obuvníky, truhláře. Z podniků, jež by se mohly nazývat továrnami, kdyby byly trochu větší, máme jednu cihelnu, zaměstnávající šest dělníků a jednu olejnu, v níž zatím jsou zaměstnání jen dva dělníci. Velkých boháčů mezi námi nenajdete. Za to však není ani velkých chudších. Padesát desatin nemá ani jediný hospodář a průměrná možnost jednotlivce kolísá od třech do

Vlast.

Bylo to na Rusi, v Nižním Novgorodě. Návštěva výstavy byla mizerná; rozlohy výstaviště nelákaly a vyháněly prázdnotou. Také restaurace, hotely, zahrady, zábavní místnosti „bavily se nudou“. Seděl jsem v zahradě hotelu L'Europe. Tuším, že se tak jmenoval. Hrála kolínská hudba. „Červené košilky“ hrály doslovně prázdne zahradě. V pavillonku vysedal jsem s p. Kmochem. Každé půl hodiny muselo se hrát. Třeba jen židliím a stromům. Tu jsem pak osaměl po dobu hry. Mimo kapelníka Kmocha ještě jeden jediný muž ke mně přisednul. Byl původem svým Čech, ale na Rusi zdomácněl, nevím, už odkud byl. A vypravoval, jak Rusi přivyknul, s ní srostl, jak jí má rád, ženu i dvě tětí tam pochoval, i matku měl v ruské zemi, na ruském hřbitově, na vlast už si ani nevzpomněl, neví už téměř, jak vypadá.

„Prosím vás, tomu už je víc než čtyřicet let!“

A tak také mluvil. Mnoho z

naší řeči zapomněl. Lámal, češtinu „jako Rus.“

„A nic vás už k domovu nepoutá?“ ptám se.

„Nic. Přízeň zemřela, nikoho už nemám, co by mě ještě poutalo!“

„Myslím, nevzpomenete-li si na svou zemi, domov svůj, kde jste býval, kde jste se narodil, žil?“

„Vždyť já nikde ani nežil. Jako dítě odvezli mě, a otec střídal místo za místem. Nikde jsem se neuchytil — k ničemu zvlášť nepřilnul, až tu.“

„A Čechem už se necítíte?“

Zkřivil tak nějak rty, že nemusil ani mluvit.

„Nět.“

Ztrnul jsem v mlčení.

Kapelníka Kmocha chvíli už mezi námi nebylo. Slyšel jen první část hovoru. Půlhodina byla zase tatam, „musilo se hrát.“ A nevím, dal-li tak hrát, jak hrál — náhodou či s úmyslem, ale po krátké ouvertuře*) z daleké dálky, prostranstvím bezpočetných mil — za-

vzněl ohlas českých písní — jedna za druhou v řádcích za sebou — jak perličky nalyčené na šňůrku zlatou. Ruský Čech, umlknul a poslouchal. Poslouchal jsem i já a nevěšmal si ničeho.

— — A tam na estrádě**) hráli. Hráli vrouené v liduprázdne zahradě. A pojednou zanotili — jednu z těch nejkrásnějších — kterou každý zná a rád jsem měl i já...

„U panského dvora
naš Vitoušek orá,
červené volečky má...“

Poslouchám a všimnu si pojednou... Hledím na souseda. — Bože...

Jakoby se hanbil, odvracel tvář — a když jí zas ke mně obrátil — slzy, za krůpěji krůpěj zvolna, těžce řinuly se mu do klína...

A hudba hrála:

„Když brázdu doorá,
na mě si zavolá,
něb on mě z daleká zná.“
Z knihy „Zlatá nit“.

Vilém Mrštík.

*) předešle.

**) vyvýšené místo pro hudbu.